9.3.2026

Vastine ympäristövaliokunnalle

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt kirjallisesti huomioita asiassa U 16/2026 vp annetusta Energiateollisuus ry:n lausunnosta. Ympäristöministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö toteavat yhteisenä vastineenaan seuraavaa.

Uusiutuvan energian hyötyjen jakaminen

Valtioneuvoston kannan valmisteluvaiheessa kyseistä ehdotusta ei ole pidetty Suomen kannalta niin kriittisenä, että ensisijaisesti ehdotettaisiin sen poistamista. Neuvotteluteknisesti poistamisen vaatimus on vaikea, koska kyseinen kohta on osalle jäsenvaltioista tärkeä. Valtioneuvoston kannan katsotaan ehdotetussa muodossaan mahdollistavan hyötyjen jakamista koskevan ehdotuksen poistamisen. Voimalaitosten kiinteistövero toimeenpanisi ehdotuksen tulkintamme mukaan jo osittain, ja Suomi on tuonut neuvotteluissa esille tarvetta huomioida kansallisesti jo olemassa olevat hankkeiden hyväksyttävyyden edistämiseen tähtäävät järjestelmät. Voimalaitosten kiinteistövero koskee ainoastaan sähköä tuottavia energiantuotantolaitoksia.

Riippumaton välittäjä

Valtioneuvoston kannan valmisteluvaiheessa kyseistä ehdotusta ei ole pidetty Suomen kannalta niin kriittisenä, että ensisijaisesti ehdotettaisiin sen poistamista. Neuvotteluteknisesti poistamisen vaatimus on vaikea, koska kyseinen kohta on osalle jäsenvaltioista tärkeä. Valtioneuvoston kannan katsotaan ehdotetussa muodossaan mahdollistavan hyötyjen jakamista koskevan ehdotuksen poistamisen.

Ehdotetun riippumattoman välittäjän rooli voidaan nähdä nykyisen ehdotuksen valossa epäselvänä esimerkiksi suhteessa kaavoitukseen ja luvitukseen liittyviin kuulemismenettelyihin, ja ehdotusta on tarvetta täsmentää erityisesti, mikäli se säilyisi jäsenvaltioille pakollisena. Näemme kuitenkin ehdotuksen tavoitteisiin nähden ristiriitaisena Energiateollisuus ry:n esityksen siitä, että välittäjän käyttäminen vaatisi aina toiminnanharjoittajan suostumuksen. Jos kantaa nähdään tarpeelliseksi täydentää, täydennys voisi olla esimerkiksi muodossa “Toissijaisena tavoitteena tulisi pyrkiä siihen, että riippumattoman välittäjän roolia selkeytetään erityisesti suhteessa olemassa oleviin kuulemisvelvoitteisiin ja että välittäjän mukaantulolle prosessiin tulisi olla ehdotettua tarkemmat edellytykset.”

Uusiutuvan energian direktiivin 17 artikla

Uusiutuvan energian direktiivin 17 artiklaan liittyen Energiateollisuus ry:n esittämät havainnot artiklassa esitettyjen hankkeiden verkkoliittymislupien käsittelyyn liittyen voivat olla perusteltuja. Etenkin esitetyt yhden ja kolmen kuukauden aikataulut voivat joissakin tapauksissa olla liian joustamattomia. Valtioneuvoston kantaan voitaisiin harkita lisättäväksi seuraava kanta ”Valtioneuvosto katsoo, että verkkoliittymislupia koskevat aikataulut voivat joissain tapauksissa olla melko jäykkiä ja ne voisivat olla myös pidempiä”. Energiateollisuus ry:n esittämä kategorinen varauksellinen suhtautuminen verkkoliityntälupia koskevaan artiklaan ei näkemyksemme mukaan kuitenkaan ole tarpeen.

Siirto- ja jakeluverkkohankkeiden luvituksen määräaika

Valtioneuvoston kannan mukaan valtioneuvosto kannattaa määräaikojen asettamista sähköverkon infrastruktuuriin liittyville lupamenettelyille, mutta niiden soveltamisessa olisi hyvä olla joustoa. Valtioneuvoston kantaan on otettu mukaan mahdollisuus olla joustava määräaikojen suhteen. Tällä kirjauksella mahdollistetaan tulevien neuvottelujen sujuva eteneminen Suomen osalta, jos yhteisymmärrys

vaatisi pidempiä määräaikoja. On myös hyvä huomata, että tällä hetkellä pelkästään valtioneuvoston lunastuslupamenettelyssä on noin 50 hanketta ja arvioitu lunastusluvan käsittelyaika lähenee kahta vuotta, vaikka Suomi on pohjoismaisessa vertailussa lupien käsittelyssä edellä muita pohjoismaita.

Sähkömarkkinadirektiivissä esitettyihin määräaikoihin liittyen valtioneuvosto katsoo, että pidennykset ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskeviin määräaikoihin ovat kannatettavia. Lähtökohtaisesti ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvien määräaikojen osalta pitäisi pyrkiä kansallista YVA-lainsäädäntöä vastaaviin määräaikoihin. Suomessa YVA-menettely toteutetaan lähtökohtaisesti ennen lupamenettelyä. Säännösehdotuksesta ei selvästi käy ilmi, mitkä YVA-menettelyn vaiheet mahdollisesti olisi sisällytettävä määräaikaan. Näin ollen, mikäli hanke edellyttää YVA-menettelyä, tulisi sille pyrkiä varaamaan riittävä aika.

Lintu- ja luontodirektiivien suojelua koskeva poikkeus

Komission ehdotuksen mukaan uusiutuvan energian direktiivin 16b artiklasta poistettaisiin kohta, jonka mukaan uusiutuvan energian hankkeissa lintu- ja luontodirektiivien suojelemien lajien häirintää ja tappamista ei pidettäisi tahallisena, kun tarvittavat lieventämistoimenpiteet on toteutettu. Lauseen poistaminen liittyy samaan aikaan vireillä olevaan komission ehdotukseen ympäristöarviointien nopeuttamisesta (ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ympäristöarviointien nopeuttamisesta (COM(2025) 984 final), johon esitetään samansisältöistä säännöstä. Asetusehdotuksen 8 artiklan mukaan lintudirektiivin nojalla suojeltujen lintujen tai luontodirektiivin nojalla suojeltujen muiden lajien satunnaista tappamista tai häiritsemistä ei pidettäisi tahallisena lintudirektiivin 5 artiklan ja luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan tarkoittamassa merkityksessä suunnitelmien ja hankkeiden toteuttamisen, käytön ja käytöstä poistamisen yhteydessä, jos suunnitelmassa tai hankkeessa olisi toteutettu lieventävät toimenpiteet tappamisen ja häiritsemisen estämiseksi. Näin ollen kyseinen kohta olisi tarpeeton uusutuvan energian direktiivin 16 b artiklassa.

Energiateollisuus ry katsoo lausunnossaan, että nimenomaan voimassaoleva säädös on soveltamisalan näkökulmasta selkeä ja sen säilyttäminen on tarpeen riippumatta mahdollisesta ympäristöarviointiasetuksen sääntelystä. Katsomme kuitenkin täysin tarpeettomaksi ja ongelmalliseksikin sen, että ympäristöarviointiasetuksessa annettaisiin yleissäännös, jonka mukaan suunnitelmien ja hankkeiden toteuttamisen, käytön ja käytöstä poistamisen yhteydessä, jos suunnitelmassa tai hankkeessa olisi toteutettu lieventävät toimenpiteet tappamisen ja häiritsemisen estämiseksi ja lisäksi pidettäisiin voimassa nimenomaan uusiutuvan energian hankkeita koskeva täysin samansisältöinen säännös.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltaminen

Komissio ehdottaa, että tuulivoimalaitosten kapasiteetin nosto vapautettaisiin tietyissä tilanteissa YVA-menettelystä tai uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueilla toteutettavien hankkeiden YVA-menettelyn tarpeen määrittelystä. Energiateollisuus ry katsoo lausunnossaan, että tällaisten hankkeiden vapauttaminen YVA-menettelystä olisi perustelua. Näkemyksen perusteluna on, että alkuperäiselle hankkeelle on tehty tarvittavat arvioinnit ja kaavoitus, joten samalle alueelle toteutettavan muutoshankkeen merkittävät ympäristövaikutukset olisivat hyvin epätodennäköisiä. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan kyseisillä hankkeilla voi kuitenkin olla merkittäviä ympäristövaikutuksia, jos esimerkiksi tuulivoimaloiden koko kasvaisi kapasiteetin noston myötä. Ympäristövaikutuksen käsite perustuu YVA-direktiiviin (2011/92/EU) ja kattaa muun muassa maisemavaikutukset. Ehdotuksen osalta tulisi pyrkiä varmistamaan, että hankkeiden mahdolliset todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset tulevat huomioonotetuksi.

Lisäksi Energiateollisuus ry tuo lausunnossaan esiin, että uusiutuvan energian direktiiviin ehdotetaan säännöksiä, joiden mukaan pienet energiavarastot ja latausasemat eivät edellytä ympäristövaikutusten arviointia. Energiateollisuus ry katsoo, että nämä hankkeet eivät nykyisinkään pääsääntöisesti edellytä YVA-menettelyä ja hankkeiden vaikutukset ovat ilmeisen pieniä. Valtioneuvoston kannasta poiketen Energiateollisuus ry esittää myönteistä suhtautumista ehdotuksiin.

Valtioneuvoston kannassa ei esitetä kielteistä suhtautumista liittyen kyseisten alle 100 kW hankkeiden mahdollisesta YVA-menettelystä vapauttamiselle. Valtioneuvoston kanta, johon Energiateollisuus ry lausunnossaan viittaa, koskee kokonaiskapasiteetiltaan yli 100 kW hankkeita (16h(3) ja 16i(3) artiklat). Kyseisten hankkeiden lupamenettelylle asetetaan ehdotuksessa määräaika. Kyseisille hankkeille ei komission ehdotuksessa esitetä vapautusta YVA-menettelystä. Nämä kokonaiskapasiteetiltaan yli 100 kW olevat hankkeet saattavat vaatia ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista. Valtioneuvosto katsoo, että artiklakohdissa esitetyt määräajat lupamenettelylle vaikuttavat lyhyiltä, jos kyseinen hanke vaatii myös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn, joka tulisi lukea määräaikojen piiriin. Valtioneuvosto pitää tärkeänä pidennyksiä määräaikoihin niissä tilanteissa, joissa hankkeet vaativat ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamista.

Muutoshankkeiden YVA-velvollisuus

Komission ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi huolehdittava, että viranomaiset voivat tietyissä tapauksissa vapauttaa olemassa olevan siirto- ja jakeluverkkoinfrastruktuurin kunnostamisen, nykyaikaistamisen tai tehostamisen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä sekä luonto- ja lintudirektiivien mukaisista arvioinneista. Edellytyksenä kuitenkin olisi, että toimenpiteet eivät edellytä lisätilan käyttöä ja että ne noudattavat alkuperäiselle laitokselle vahvistettuja soveltuvia ympäristönsuojelun lieventämistoimia. Energiateollisuus ry esittää kannan muuttamista ehdotukselle myönteiseksi.

Valtioneuvosto ei kannata poikkeuksia YVA-direktiivin liitteeseen I. Valtioneuvoston kanta ei ole kielteinen koskien koko komission ehdotuksen mukaista poikkeusta, vaan ainoastaan YVA-direktiivin liitettä I koskevaa poikkeamista. Tämä johtuu siitä, että liitteessä I luetellut hankkeet on katsottu EU-tasolla sellaisiksi, että niillä lähtökohtaisesti aina on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Poikkeaminen liitteestä I olisi muutos YVA-menettelyn systematiikkaan.